

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN NGỌC HIỆP

**CHUYỂN ĐỔI BÁO CÁO TÀI CHÍNH TỪ CHUẨN MỰC
KẾ TOÁN VIỆT NAM SANG CHUẨN MỰC BÁO CÁO
TÀI CHÍNH QUỐC TẾ _ NGHIÊN CỨU THỰC NGHIỆM
TẠI CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM**

CHUYÊN NGÀNH : KẾ TOÁN
MÃ SỐ : 8340301

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS-TS. HÀ XUÂN THẠCH
PGS-TS. BÙI VĂN DƯƠNG

TP. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2018
BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN NGỌC HIỆP

**CHUYÊN ĐỔI BÁO CÁO TÀI CHÍNH TỪ CHUẨN MỤC
KẾ TOÁN VIỆT NAM SANG CHUẨN MỤC BÁO CÁO
TÀI CHÍNH QUỐC TẾ _ NGHIÊN CỨU THỰC NGHIỆM
TẠI CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

TP. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Tất cả những tài liệu tham khảo đều được trích dẫn đầy đủ trong danh mục tài liệu tham khảo. Các số liệu và kết quả trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Thành phố Hồ Chí Minh, 20 tháng 04 năm 2018

Tác giả

Nguyễn Ngọc Hiệp

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin chân thành cảm ơn tập thể thầy cô thuộc Đại Học Kinh Tế TP. Hồ Chí Minh, đặc biệt là các Thầy Cô Khoa Kế toán- Kiểm toán, đã tận tình giảng dạy hướng dẫn tôi hoàn thành các học phần trong chương trình đào tạo tiến sĩ của nhà trường. Qua đó đã giúp tôi có được những kiến thức, những kinh nghiệm cần thiết để thực hiện luận án này.

Tôi xin chân thành cảm ơn tới PGS-TS Hà Xuân Thạch, PGS-TS Bùi Văn Dương, những thầy đã tận tình hướng dẫn khoa học của tôi. Các Thầy đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo tôi trong suốt quá trình thực hiện làm luận án của mình

Tôi xin chân thành cảm ơn đến ban lãnh đạo, ban giám đốc công ty Dragon Capital Group. Ban lãnh đạo các công ty, giám đốc tài chính, kế toán trưởng, nhân viên kế toán tại các công ty niêm yết trên Thị trường chứng khoán Việt Nam tại TPHCM. Giám đốc, trưởng phòng kiểm toán, kiểm toán viên cấp cao của bốn công ty kiểm toán Quốc tế (KPMG, PWC, DELOITTE, E&Y) đã luôn hỗ trợ và tạo điều kiện cho tôi hoàn thành luận án.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn gia đình đã luôn quan tâm ,động viên ,dành thời gian và luôn tạo điều kiện cho tôi hoàn thành tốt luận án.

Thành phố Hồ Chí Minh, 20 tháng 04 năm 2018

Tác giả

Nguyễn Ngọc Hiệp

MỤC LỤC

TRANG PHỤ BÌA

LỜI CAM ĐOAN

LỜI CẢM ƠN

MỤC LỤC

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

DANH MỤC CÁC BẢNG

DANH MỤC CÁC HÌNH

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ

DANH MỤC PHỤ LỤC

PHẦN GIỚI THIỆU	i
1. Lý do chọn đề tài	i
2. Mục tiêu nghiên cứu	ii
3. Câu hỏi nghiên cứu	iii
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	iii
5. Phương pháp nghiên cứu	iv
6. Đóng góp mới của luận án	vii
7. Cấu trúc luận án	viii

CHƯƠNG 1 TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐÃ CÔNG BỐ

1.1. Các nghiên cứu đã được thực hiện trên thế giới	1
1.1.1 Nghiên cứu chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế	1
1.1.1.1 Nghiên cứu khác biệt giữa hệ thống chuẩn mực kế toán quốc gia và hệ thống chuẩn mực BCTC quốc tế	1
1.1.1.2 Nghiên cứu lần đầu vận dụng chuẩn mực BCTC quốc tế và những quy định của chuẩn mực BCTC quốc tế	4
1.1.1.3 Nghiên cứu ảnh hưởng đến kết quả BCTC do chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế	7

1.1.1.4	Nghiên cứu lợi ích và thách thức của chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế.....	12
1.1.2	Nghiên cứu những nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế.....	15
1.1.2.1	Những nhân tố bên ngoài	15
1.1.2.2	Những nhân tố bên trong	23
1.2.	Những nghiên cứu đã được thực hiện ở Việt Nam	27
1.2.1	Nghiên cứu chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế	27
1.2.1.1	Nghiên cứu khác biệt giữa hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam và hệ thống chuẩn mực BCTC quốc tế.....	27
1.2.1.2	Nghiên cứu lần đầu vận dụng chuẩn mực BCTC quốc tế và ảnh hưởng đến kết quả BCTC do chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	29
1.2.1.3	Nghiên cứu lợi ích và thách thức của chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế ở Việt Nam.....	30
1.2.2	Nghiên cứu những nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế.....	31
1.3.	Kết quả đạt được của những nghiên cứu đã công bố và những khe hổng nghiên cứu.....	32
1.3.1	Chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế	32
1.3.2	Những nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi và vận dụng BCTC theo chuẩn mực BCTC quốc tế	34
1.3.3	Những khe hổng và định hướng tiếp tục nghiên cứu trong luận án của tác giả.....	36
1.4	Kết luận chương 1	38

CHƯƠNG 2 CƠ SỞ LÝ THUYẾT.....	
2.1	Những vấn đề cơ bản của hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam.....39
2.1.1	Quá trình phát triển của hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam39
2.1.2	Chuẩn mực chung và chuẩn mực trình bày BCTC theo hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam 39
2.1.2.1	Chuẩn mực chung (VAS 1).....39
2.1.2.2	Chuẩn mực trình bày BCTC (VAS 21).....41
2.2	Những vấn đề cơ bản của hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế (IAS) / chuẩn mực BCTC quốc tế(IFRS).....43
2.2.1	Quá trình phát triển của hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế (IAS) / chuẩn mực BCTC quốc tế(IFRS)43
2.2.1.1	Quá trình phát triển của hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế (IAS)43
2.2.1.2	Quá trình phát triển của hệ thống chuẩn mực BCTC quốc tế (IFRS).....43
2.2.2	Khuôn khổ chung và chuẩn mực trình bày BCTC theo hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế45
2.2.2.1	Khuôn khổ chung45
2.2.2.2	Chuẩn mực trình bày BCTC (IAS 1)45
2.3	Khác biệt tổng quan giữa hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam / Chế độ kế toán Việt Nam / Thông tư và hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế / chuẩn mực BCTC quốc tế.....47
2.4	Tổng quan IFRS 152
2.4.1	Mục tiêu, nguyên tắc chung và đối tượng lần đầu sử dụng IFRS 1.....52
2.4.2	Những điều chỉnh bắt buộc để chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang IFRS khi áp dụng lần đầu.....53
2.4.3	Trình bày và công bố lần đầu sử dụng IFRS154
2.5	Chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế và ảnh hưởng của việc chuyển đổi57
2.5.1	Khái niệm chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế57

2.5.2	Lợi ích của chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế	57
2.5.3	Ảnh hưởng của chuyển đổi BCTC từ Chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	58
2.6	Các lý thuyết nền và vận dụng cho nghiên cứu của luận án	60
2.6.1	Lý thuyết thông tin hữu ích (Usefulness theory)	60
2.6.2	Lý thuyết giá trị văn hoá (Theory of culture’s consequences)	62
2.6.3	Lý thuyết hợp pháp (Theory of legitimacy).....	64
2.6.4	Lý thuyết cạnh tranh (Theory of Competition).....	65
2.6.5	Lý thuyết hành vi kế hoạch (Theory of planned behavior).....	67
2.7	Những nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán quốc gia sang chuẩn mực BCTC quốc tế từ cơ sở lý thuyết	70
2.8	Kết luận chương 2	71

CHƯƠNG 3 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU, KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN VIỆC XÂY DỰNG KHUNG CHUYỂN ĐỔI BCTC TỪ CHUẨN MỰC KẾ TOÁN VIỆT NAM SANG CHUẨN MỰC BÁO CÁO TÀI CHÍNH QUỐC TẾ

3.1	Phương pháp nghiên cứu so sánh, kết quả và bàn luận	73
3.1.1	Tính phù hợp của phương pháp nghiên cứu	73
3.1.2	Thu thập dữ liệu và quy trình nghiên cứu	74
3.1.3	Nội dung nghiên cứu	75
3.1.4	Phân tích kết quả nghiên cứu so sánh và bàn luận.....	75
3.1.4.1	Những điểm mới của Thông tư 200/2014/TT-BTC; Thông tư 210/2014/TT-BTC; Thông tư 49/2014/TT-NHNN; Luật kế toán 2015.....	76
3.1.4.2	Khác biệt nội dung từng chuẩn mực giữa hệ thống chuẩn mực kế toán VN và hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế / chuẩn mực BCTC quốc tế.....	77
3.1.4.3	Khác biệt từng khoản mục trên BCTC giữa hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam / Thông tư 200-2014/TT-TC / Thông tư 210/2014/TT-BTC / Thông tư 49/2014/TT-NHNN và hệ thống chuẩn mực kế toán quốc tế /	

chuẩn mực BCTC quốc tế	78
3.1.4.4 Bàn luận kết quả nghiên cứu so sánh.....	79
3.2 Phương pháp nghiên cứu tình huống, kết quả và bàn luận	81
3.2.1 Tính phù hợp của phương pháp nghiên cứu	81
3.2.2 Thu thập dữ liệu và quy trình nghiên cứu.....	83
3.2.3 Phân tích kết quả nghiên cứu tình huống và bàn luận.....	86
3.2.3.1 Thực trạng chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế tại một số doanh nghiệp Việt Nam.....	86
3.2.3.2 Chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế tại Công ty cổ phần chứng khoán ABC.....	87
3.2.3.3 Chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế tại Ngân hàng TMCP XYZ	93
3.2.3.4 Bàn luận kết quả nghiên cứu tình huống	104
3.3 Định hướng xây dựng khung chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế	107
3.3.1 Tổng quan khung chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	107
3.3.2 Quy trình chuyển đổi thủ công BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	109
3.3.3 Quy trình chuyển đổi tự động hoá BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	109
3.4 Kết luận chương 3.....	114

CHƯƠNG 4 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU, KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN VIỆC XÁC LẬP VÀ ĐO LƯỜNG NHỮNG NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN CHUYỂN ĐỔI BCTC TỪ CHUẨN MỰC KẾ TOÁN VIỆT NAM SANG CHUẨN MỰC BÁO CÁO TÀI CHÍNH QUỐC TẾ

4.1 Phương pháp phỏng vấn sâu chuyên gia, kết quả và bàn luận.....	115
4.1.1 Tính phù hợp của phương pháp nghiên cứu	115

4.1.2	Mô hình nghiên cứu dự kiến, xây dựng các giả thuyết nghiên cứu	116
4.1.2.1	Mô hình nghiên cứu dự kiến	116
4.1.2.2	Xây dựng các giả thuyết nghiên cứu.....	117
4.1.3	Phỏng vấn sâu chuyên gia, kết quả và bàn luận.....	123
4.1.3.1	Quy trình phỏng vấn sâu chuyên gia	123
4.1.3.2	Kết quả phỏng vấn sâu với chuyên gia và bàn luận	125
4.2	Phương pháp nghiên cứu định lượng, kết quả và bàn luận	126
4.2.1	Tính phù hợp của phương pháp nghiên cứu	126
4.2.2	Quy trình nghiên cứu	126
4.2.3	Phân tích và bàn luận kết quả nghiên cứu định lượng	135
4.2.3.1	Kết quả giai đoạn nghiên cứu thử nghiệm	135
4.2.3.2	Kết quả giai đoạn nghiên cứu chính thức	136
4.2.3.2.1	Mô tả dữ liệu nghiên cứu	136
4.2.3.2.2	Kiểm định mức độ tin cậy các biến trong tập dữ liệu mẫu	137
4.2.3.2.3	Phân tích nhân tố khám phá	139
4.2.3.2.4	Phân tích hồi quy tuyến tính	146
4.2.4	Bàn luận kết quả nghiên cứu định lượng	150
4.2.4.1	Kết quả của phân tích nhân tố khám phá	150
4.2.4.2	Kết quả của phân tích hồi quy tuyến tính	150
4.2.4.3	Đánh giá kết quả khảo sát về giá trị trung bình của các nhân tố.....	152
4.3	Kết luận chương 4	158

CHƯƠNG 5 KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

5.1	Kết luận	160
5.1.1.	Định hướng xây dựng khung chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	160
5.1.2.	Những nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi BCTC từ chuẩn mực kế toán Việt Nam sang chuẩn mực BCTC quốc tế.....	161
5.2	Kiến nghị.....	163